

Milen – kunst og landskab

Illustration: Morten Stræde

Indhold

MILEN	2
VORES VISION	4
MILEN SOM INTERNATIONALT KUNSTLANDSKAB	6
Hvilken kunst skal Milen rumme?	8
Kunstværkerne – vores dogme	10
De første værker	12
Floating World	12
Lost World	14
VORES PLAN	17
Formidling	18
Milens kunstkomite	19
BAGGRUND	20
Udsnit af Dommerkomitéens bemærkning	20
Finansiering	20

Foto: Andreas Brandrup Elkjær

Milen

Syd for Roskilde omkring Roskilde Dyrskueplads ligger et stort område, der engang lignede så mange andre danske landskaber; marker, småsøer, grusveje, krat og gårde.

Nu er landskabet ved at ændre sig, i takt med at råstoffer – grus og sten – hentes op fra undergrunden. En proces, der har fundet sted i mange år, og som vil fortsætte flere årtier frem.

Området har forandret sig fra et blødt bakket landbrugslandskab til et industrilandskab, der efterlader store huller og søer – og flere vil komme til.

“Vi vil udvikle Milen til et unikt sted – et musisk landskab, der spiller på sanser og oplevelser. Natur, kunst og aktiviteter skal indtage Milen i et stærkt møde mellem by og land og lokke nye besøgende til i et landskab, der kan rumme både hverdagsliv og fest”.

Joy Mogensen, borgmester i Roskilde

Om sommeren omdannes landskabet til en midlertidig by, når Roskilde Festival rykker ind og fylder området med mennesker, telte og musik. Det fungerer også som udstillingsvindue for landbruget, når dyrskuet kommer med dyr, gæster og ramasjang.

Den fremtidige omdannelse af området bygger på denne langsomme, men konstante forandring. Derfor kalder vi det nu Milen efter vestkystens vandremiler.

“Med Milen skaber vi en ny fortælling for Roskilde råstofgrav, hvor kunst og natur væves sammen i et unikt og enestående kunstlandskab. Hvor kunsten sætter sig sine spor, og naturen sætter sine. Med projektet igangsætter vi en fascinerende proces, hvor kunstens og naturens tid og processer tilsammen indgår i en ny form for symbiose: Fra nedlagt råstofgrav til evigt foranderligt og forunderligt kunstlandskab.”

Stig L Andersson, professor og kreativ direktør i SLA

Vores vision

Milens landskab er stort, råt og vindomsust. At færdes her er i sig selv en sanselig oplevelse. Men Milen skal bruges til mere. Her skal være liv i hverdagen, bevægelse, stilhed og oplevelser.

I Roskilde Kommune vil vi gøre mere for de folk, der allerede færdes i området, og vi vil tiltrække nye. Derfor skal Milen byde på endnu mere end festival og dyrskue. Vi vil stille naturens processer til skue og vise, hvordan den landskabelige forandring hele tiden skaber nye rum og nye muligheder for anvendelse. Med nye beplantninger, stier og bevægelsesaktiviteter vil vi gøre landskabet endnu mere attraktivt for både de lokale – byens og områdets beboere – og for eventskabere med større planer.

Og vi vil gøre det med kunst. Kunsten skal blive en ny og inspirerende side af Milen. Den skal være en fast del af oplevelsen, og den skal være ligesom Milen selv – i konstant forandring. Den skal afspejle det landskab, den er en del af, og den skal inddrage og udfordre Milens mennesker, hver gang de vender tilbage.

Milen skal være et kunstkammer under åben himmel.

Milen som internationalt kunstlandskab

Vi vil bruge Milen som et kreativt laboratorium for markante kunstnere fra Danmark og udlandet. I takt med landskabets langsomme forandring over de næste 20-25 år vil vi tilføje ét kunstværk om året til Milen. Værker, der skal give Milens brugere en oplevelse af sammenhængen mellem natur og kunst, foranderlighed og forgængelighed.

Milen vil skrive sig ind i et stort internationalt netværk af kunstparker. De væsentligste inspirationskilder er Museum Insel Hombroich, der ligger i et naturbeskyttelsesområde ved Düsseldorf, og Giuliano Goris Park, der er en del af et haveanlæg i Italien. En anden vigtig park er Storm King Art Centre nord for New York, som har eksisteret i 50 år og udstiller værker i et noget mere uberørt landskab med marker, bakker og skove.

Milens særpræg i forhold til disse er først og fremmest den rå og industrialiserede natur. Milen får derfor snarere karakter af et kunstlandskab – et landskab med en samling kunst af internationalt format – hvor kunsten og landskabets historie kaster lys over hinanden.

Naturen skal afspejle sig i værkernes udtryk og i deres tilpasning til landskabet. Men selvom naturen er rå og upoleret, bliver den også brugt rekreativt, både i hverdagen og til store events. Derfor skal kunsten i Milen kunne fungere i mange forskellige sammenhænge.

Spiral Jetty. Foto: Søren Harward

“I Europa har vi ikke samme enorme, øde landskaber som i USA, og det kan være en grund til, at europæiske land art-værker i højere grad involverer mennesker og menneskers adfærd end de amerikanske. Det samme er tilfældet med land art-værkerne i Milen. Her vil menneskers brug af området ændre landskabet over relativt kort tid, og værkerne vil stå tilbage som erindringer om landskabets tidligere tilstand.”

Tine Seligman, museumsinspektør ved Museet for Samtidskunst

HVILKEN KUNST SKAL MILEN RUMME?

Land art er ideelt til Milen. Det er en kunstform, der indgår i landskabet – griber ind i det og bruger det som materiale. Den er som kæmpemæssige spor, der ændrer, omorganiserer og omfortolker det landskab, vi bevæger os rundt i. Milens værker skal ligge med stor afstand imellem hinanden og vil lokke folk til at gå på opdagelse i det store landskab.

Der er en tæt sammenhæng mellem et land art-værk og den natur, der omgiver det. Værk og landskab hænger uløseligt sammen, og derfor indgår værket også i naturens cyklus. Med tiden bliver værkerne og det omkringliggende landskab omformet og påvirket af vejr og vind. Det er en essentiel del af land art, og derfor er det en kunstform, som får os til at forholde os til vores omgivelser, naturen og tiden, der går.

“Jeg forestiller mig, hvordan der ude i fremtiden kommer til at ligge de her store figurer i landskabet, der vil virke på samme måde som varder. De vil fungere som udflugtsmål for mennesker, der bruger Milen som fri-luftsområde eller som markeringer for løbere, der på den måde får en fornemmelse af, hvor langt de nu er nået. Milen vil blive et sted, hvor man trækkes rundt i landskabet af sin nysgerrighed – man vil se mere, man vil opleve det næste kunstværk, og man vil bruge det, som det passer en.”

Elisabeth Toubro, billedkunstner

Suntunnels. Foto: Ravell Call

Land art er oprindeligt en amerikansk kunstform, der opstod i 1960'ernes USA som et oprør mod den etablerede kunstscene. Kunsten skulle befries fra museer, gallerier og økonomiske interesser og i stedet ud i naturen og den "virkelige" verden. Fra at tænke kunst som malerier eller skulpturer, begyndte man at se kunst som kæmpemæssige, monumentale spor, ændringer og omorganiseringer i landskabet.

Klassiske *land art*-kunstnere som Michael Heizer trak enorme gravemaskinespor i Nevadas ørkenlandskab, Robert Smithson læssede mange tons sten ud i Utahs Great Salt Lake og skabte en lang spiral ud i vandet, Dennis Openheim gravede geometriske figurer ud i store snelandskaber og Nancy Holt støbte kæmpestore betonrør i Utahs ørken, som fanger solens stråler på bestemte tidspunkter af dagen. I England har kunstnere som Richard Long vandret gennem landskabet og markeret sin rute med sten, og Andy Goldsworthy har arbejdet med is, blade og kviste, som han samler til geometriske former.

KUNSTVÆRKERNE – VORES DOGME

Kunsten i Milen skal hænge sammen med landskabet. Derfor har vi underlagt kunstnerne et enkelt dogme, som er dikteret af Milens særlige karakter. Dogmet skal sikre den konceptuelle og æstetiske sammenhæng mellem kunst og landskab uden at hæmme den kunstneriske frihed og originalitet.

Alle værker skal støbes i beton som en reference til gruset, der anvendes i betonproduktion. Grus er landskabets topografiske grundlag og en del af historien om udnyttelsen af vores lokale ressourcer. Udformningen i beton sikrer samtidig en æstetisk ensartethed.

Samtidig er beton i sig selv et foranderligt materiale – det forvitrer, slår revner og ændrer karakter i takt med landskabet selv. Kunst i beton er på samme tid en fastfrysning af øjeblikket og et øjebliksbillede i konstant forandring.

Milens landskab er stort og kalder på stor kunst i helt bogstavelig forstand. Værkerne skal derfor være i meget stor skala og fordeler sig ud i hele Milen, hvor de placeres permanent. Kunstnerne kan vælge at udforme deres værker som brugsting – for eksempel udsigtsplatforme, balancebomme osv.

Som udgangspunkt skal kunstværkerne støbes in situ – på stedet – som en af måderne at gribe sammenhængen mellem kunst og landskab på. Kunstværker, der kræver særlig præcision i fremstillingen, kan støbes på fabrik og siden placeres i landskabet.

“Milen er et landskabskunstprojekt, som er helt enestående i Danmark. Det rå landskab vil danne en meget anderledes ramme om de skulpturelle konstruktioner, kunstværkerne, man som vandrer i landskabet vil støde på. Samhørigheden og sammenstødet mellem natur og kultur opstår på en gang i mødet mellem beplantningen og betonen, som skulpturerne skal laves af.”

Sanne Kofod Olsen, rektor for Det Kgl. Danske Kunstakademi

Morten Stræde er professor, billedhugger og en af Danmarks mest erfarne og prisbelønnede kunstnere i feltet mellem traditionel kunst og landskabsarkitektur/byudvikling. I de sidste 15 år har han sideløbende med udstillinger i gallerier og på museer arbejdet med landskabelige, byrumsmæssige, arkitektoniske, kulturhistoriske og kunstneriske komponenter.

Morten Stræde har tegnet og ydet kunstnerisk rådgivning på talrige arkitekturprojekter, blandt andet åbningen af Vejle Å gennem Vejle midtby, Kvæsthusbroen i København og den nye udformning af Israels Plads i København, som indviedes i 2014.

Morten Stræde har modtaget talrige priser for sit landskabelige og kunstneriske virke, blandt andet Thorvaldsen Medaljen, Eckersberg medaljen, den italienske Constantino Nivola Pris og Statens Kunstfonds livsvarige ydelse.

DE FØRSTE VÆRKER

Det er billedhugger Morten Stræde, der i samarbejde med professor og kreativ direktør i SLA arkitekter, Stig L Andersson, og Roskilde Kommune har udarbejdet kunstdelen af strategien for omdannelsen af Milen. Og det bliver Morten Stræde, der føjer de første værker til Milen: *Floating World* og *Lost World* for at slå tonen an overfor de efterfølgende værker.

FLOATING WORLD

Floating World bliver etableret i et område, som kaldes Himmelsøen. Det er en tidligere grusgrav, som er på vej til at blive omdannet til et landskabsrum med aktiviteter på søen, badestrand, vandre- og ridestier, græsningsfolde og ny spændende natur.

Floating World får et helt enkelt udtryk, der fortæller om landskabets form: en 40 meter lang optegning i beton af højdekurverne i terrænet. Den bliver etableret på en vestvendt skråning med udsigt over søen. Det er en placering, der vil tiltrække mange mennesker og gøre værket til et udflugtsmål i sig selv.

Med årene vil Floating World blive omgivet af mere beplantning. Vejrliget og publikums brug vil slide terrænet, betonen vil revne og vaskes lys af regn, så skulpturen til sidst får en ruinagtig karakter. Men kunstværket vil bestå som et minde om den landskabsform, hvori Floating World blev skabt.

“Floating World's placering på et højdepunkt viser, at selv det menneskeskabte landskab kan rumme den store fortælling om tidens gang og det store landskab. I den danske guldalder elskede man det særlige udsigtspunkt. Det skulle gerne ligge højt og have et dramatisk udsyn til en vild natur. Steder som Møns Klint og Himmelbjerget var i 1800-tallet udflugtsmål, som skulle give det vide udsyn og vise naturens storhed. Med sin placering på et særligt "romantisk" sted i Milen, hilser Floating World på guldalderens landskabs-syn – denne gang i en moderne udgave.”

Morten Stræde, billedhugger og professor

Foto: Andreas Brandrup Ekjær

“Lost World’s to utilgængelige territorier står som billede på en tid, hvor der stadig var områder at opdage i verden. Hvor alt endnu ikke var kortlagt.”

Morten Stræde, billedhugger og professor

LOST WORLD

Lost World bliver et stort kunstværk, der ligger højt og synligt – som et vartegn for Milen.

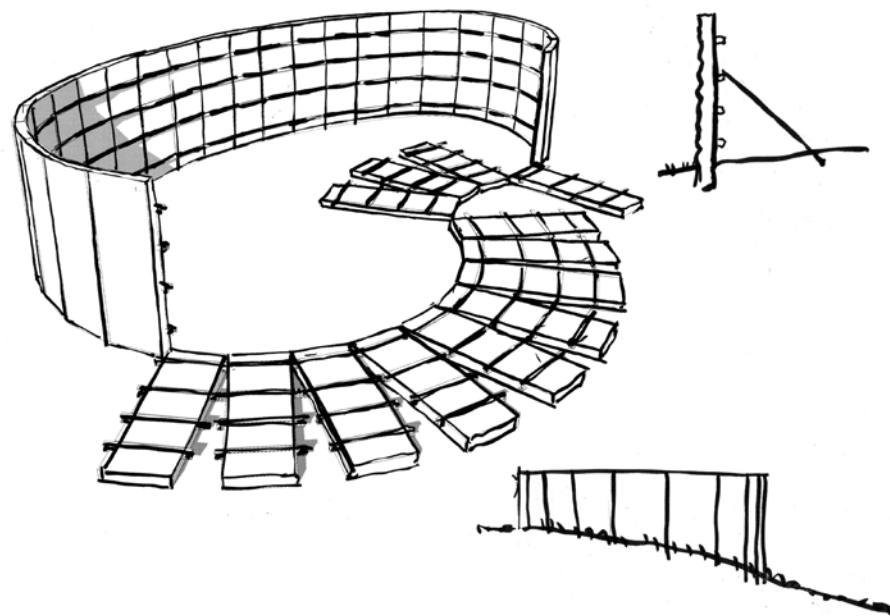
Værket skal ligge på toppen af en kunstig bakke, som er opstået efter grusgravningen. Bakken ligger tæt på Åben Arena (tidligere Roskilde Dyrskueplads), i et område, som bruges intensivt af Roskilde Festival som campingområde.

Lost World består af to kolossale bønneagtige betonformer, der ligger side om side og danner en dramatisk kløft mellem sig. De to betonkolosser er omkring fem meter høje og utilgængelige for mennesker. På toppen skal naturlige biotoper udvikle sig uforstyrret med deres eget fugle- og planteliv. På en og samme tid menneskeskabt og uforstyrret natur.

Bakken, som Lost World ligger på, er omgivet af tre andre bakker. Alle er skabt med inspiration fra de jordbunker, der opstår i grusgravene under arbejdet med at hente råstoffer. De fungerer både som udsigtspunkter og kælkebakker, under Roskilde Festivalen som mødested og under Dyrskuets som ny platform for udstillinger.

Lost World bliver et stykke spektakulær land art. Ligesom Floating World vil Lost World ændre karakter med tiden, samtidig med at den vil være et fast ståsted i et foranderligt landskab.

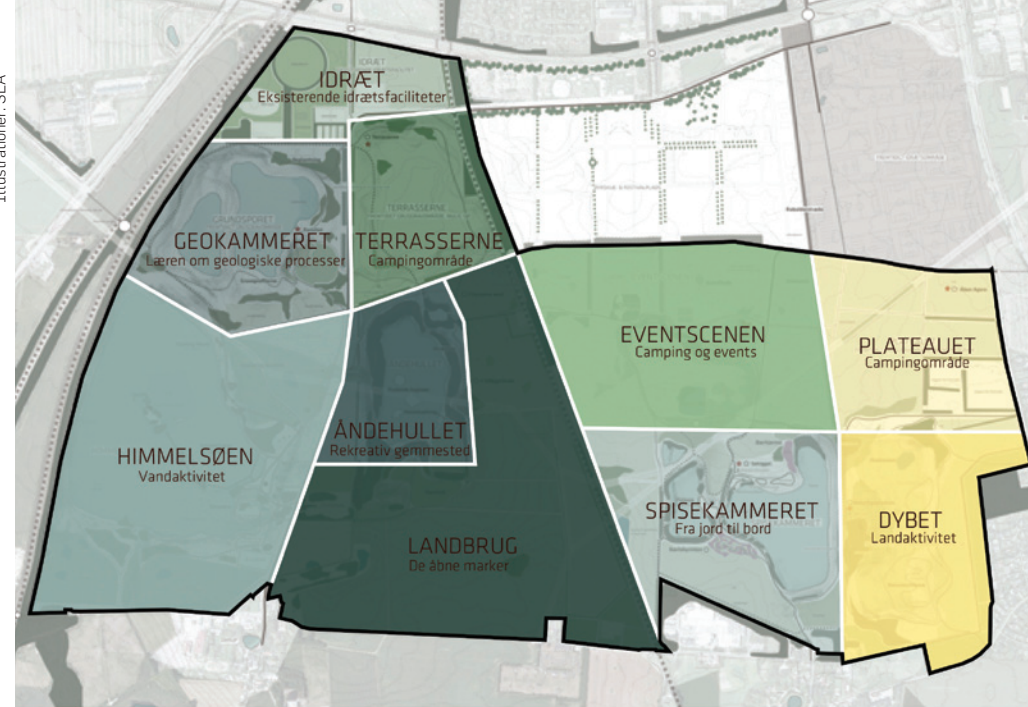
Vores plan

Floating World realiseres i 2014, hvorefter Lost World skal følge trop. Vi har endnu ikke bestemt, hvilke værker, der skal følge efter. Planen er at finde dem dels ved konkurrencer med inviterede deltagere og dels som bestillingsværker fra markante kunstnere.

Milen er på forhånd inddelt i ti delområder med hver deres karakteristika. Himmelsøen, Eventscenen og Spisekammeret er allerede udgravet og klar til nye beplantninger og aktiviteter – og til kunstværkerne.

Kunstværkernes placering bliver permanent. Derfor planlægger vi at opføre dem i allerede udgravede og efterbehandlede graveområder – i første omgang Himmelsøen og Eventscenen, som kommunen ejer, og gerne også i Spisekammeret og Åndehullet, som er ejet af private.

Illustrationer: SLA

Den landskabelige omdannelse vil i første omgang ske ved Himmelsøen og på Eventscenen. Her vil beplantninger, stier og andre anlæg skabe grobund for, at mange flere mennesker vil bruge Milen. Vi har planlagt en særlig stistrækning, der kommer til at hedde Arboretet. Den bliver asfalteret og belyst og kommer til at forbinde en ny eventscene, Åben Arena, med Spisekammeret og landsbyerne mod syd. Stien bliver flankeret af mange forskellige træer, som ikke bare vil gøre den smuk og tillokkende, men som også kan indgå i undervisningen på Roskilde Tekniske Skole i forhold til pleje og vedligeholdelse.

De næste gravefelter vil være Geokammeret og Terrasserne, hvor der formentlig vil blive udvundet grus og sten de næste 10-15 år. Herefter vil landskabsomdannelsen og de kunstneriske tilføjelser også brede sig hertil.

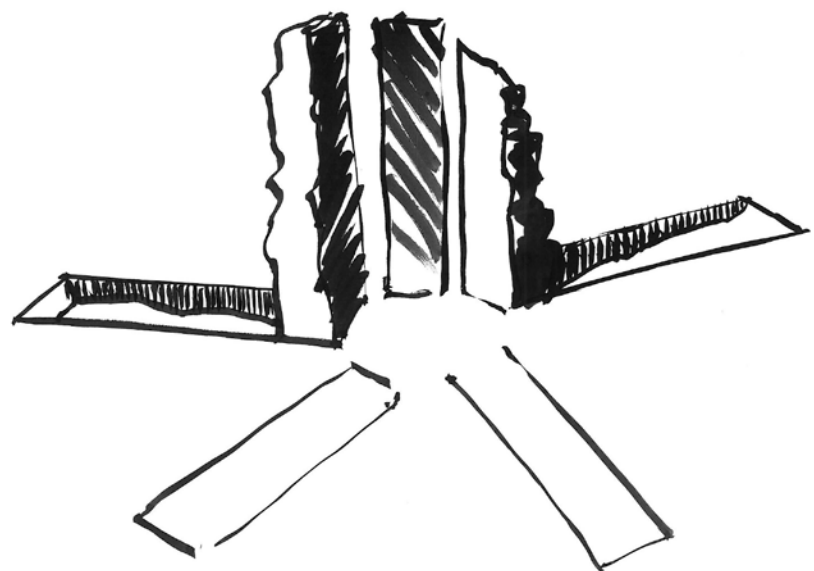
“Milens natur vil give borgerne en helt anden oplevelsesmæssig dimension af kunsten, end noget museum kan mønstre. Det er væsentligt, at kunsten findes og trives, nydes og bruges, uden for museernes rammer. Med tiden vil kunstværkerne ikke bare blive integreret i landskabet, men også i borgernes bevidsthed.”

Birgitte Kirkhoff Eriksen, direktør for Museet for Samtidskunst.

FORMIDLING

Museet for Samtidskunst, som er beliggende i Roskilde midtby, er en vigtig samarbejdspartner ved bedømmelse, udvælgelse og opfølgningen af de enkelte kunstværker. Museet for Samtidskunst har en betydelig funktion som et kvalitetsbindeled mellem kunstaktiviteter og kommunen. Dette gælder ikke mindst i formidlingen af kunst til offentligheden.

Museet har mange redskaber og idéer til formidling og aktivering af kunst – dette vil også gøre sig gældende for kunstparken. En del af formidlingen vil foregå via museets hjemmeside, så man vil kunne finde kunsten i Roskilde der, hvor det er mest logisk – i forbindelse med kunstmuseet.

april 2013

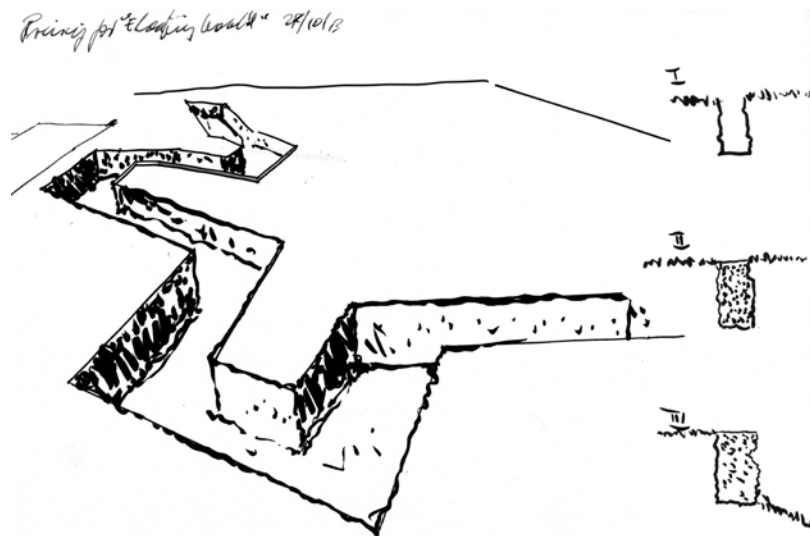
CI

MILENS KUNSTKOMITE

Vi har nedsat en kunstkomite til realisering af Milens kunststrategi. Den skal sikre, at projektet bevæger sig fremad, og den skal levere den kunstfaglige ekspertise, når vi vælger kunstnere.

Komitéen er sammensat af repræsentanter fra Roskilde byråd, det lokale erhvervs- og kulturliv samt kunst- og landskabsfaglige personer.

Komitéen skal stå for opdrag til fremtidige kunstværker, og den kan stille særlige krav, for eksempel til placering, funktion og udtryk.

MEDLEMMER AF MILENS KUNSTKOMITÉ – 2013-2015

[Henrik Bondo-Nielsen](#), Director of Production, Site & Security på Roskilde Festival

[Morten Stræde](#), billedhugger og professor

[Elisabeth Toubro](#), billedkunstner

[Stig L Andersson](#), professor og kreativ direktør i SLA arkitekter

[Sanne Kofod Olsen](#), rektor for Det Kgl. Danske Kunstakademi

[Nanna Vöge](#), Erhvervsforum Roskilde og arkitekt i Cornelius & Vöge

[Birgitte Kirkhoff Eriksen](#), direktør for Museet for Samtidskunst

[Birgit Pedersen](#), formand for Kultur- og Idrætsudvalget i Roskilde Kommune

[Jakob Klitgaard Bojsen](#), medlem af udvalget for Vækst, Erhverv og

Globalisering i Roskilde Kommune

[Martin Holgaard](#), direktør for By, Kultur & Miljø i Roskilde Kommune

Baggrund

I 2013 afholdt Roskilde Kommune en konkurrence om idéoplæg for udvikling af det store landskab i råstof-og festivalområdet. Konkurrencen tog afsæt i en vision om at skabe et landskab, der understøttede visionen om Roskilde som en musisk kommune i bred forstand, at tydeliggøre mødet mellem by og land, både fysisk og mentalt, at skabe et fleksibelt, rekreativt landskab med plads til hverdag og fest samt at integrere kunst i landskabet som en ekstra dimension og attraktion.

Konkurrencen blev vundet af SLA arkitekter med professor og kreativ direktør, Stig L. Andersson, i spidsen sammen med billedhugger og professor Morten Stræde.

Ud fra idéoplægget har SLA og Morten Stræde efterfølgende udarbejdet 'Milen – landskabs- og kunststrategi for Roskilde Råstof- og Festivalområde' i samarbejde med kommunen og områdets væsentlige interessenter. Strategien blev politisk godkendt i december 2013, og ved samme lejlighed blev området formelt døbt Milen.

UDSNIT AF DOMMERKOMITÉENS BEMÆRKNING

Projektets klare styrke er et tydeligt samspil mellem kunst og landskab i en raffineret løsning, hvor fortællingen om råstofgravningen er i højsædet. Der er en meget fin integration af kunst og landskab, der læner sig op ad den langvarige omdannelsesproces i området, hvor kunsten skabes på landskabets præmisser, og hvor slid og forvitring bringer kunsten frem i lyset.

FINANSIERING

Roskilde Byråd har besluttet at geninvestere indtægter fra grusgravning på kommunal jord i området. Det vil komme både landskab og kunst til gode og dermed Milens brugere. Det vil også sikre et minimum af anlæg i de kommende år.

For at fremskynde Milens udvikling vil vi arbejde på at rejse flere midler gennem fonde, lokale aktører og sponsorer.

Læs mere på www.samtidskunst.dk og www.roskilde.dk/milen.

Publikationen er udarbejdet af Roskilde Kommune i samarbejde med professor og billedhugger, Morten Stræde, professor og kreativ direktør i SLA arkitekter, Stig L Andersson og Kunstkomiteen i øvrigt.

Visualiseringerne på forsiden, side 7, 12, 13, 14 og 15 er udarbejdet af SLA arkitekter

Layout: heddabank.dk

Tryk: Forest Living Production

ROSKILDE
KOMMUNE

